

omaha
system
support

Lesmodule:

Datagedreven werken met het

Omaha System

Over deze lesmodule

Deze lesmodule is bedoeld om (toekomstig) verpleegkundigen kennis te laten maken met datagedreven werken in de zorgverlening met hulp van het classificatiesysteem Omaha System. De lesmodule is ontwikkeld met input en feedback van de Hogeschool Arnhem Nijmegen.

Doelgroep

(Toekomstig) verpleegkundigen vanaf niveau 5 die zich richten op de zorg en welzijn voor thuiswonende en/ of intramuraal wonende cliënten en hun omgeving. Daarnaast biedt de lesmodule hogeschooldocenten een basis/handreiking om, met behulp van het classificatiesysteem Omaha System, toekomstige verpleegkundigen te doceren in het datagedreven werken. De benodigde voorkennis om met deze lesmodule aan de slag te gaan is:

- Basiskennis over methodisch werken met zorgplan
- Enige kennis over (methodisch werken via) het classificatiesysteem Omaha System
- Terminologie van Omaha System

Leerdoelen

Na het doorlopen van deze lesmodule:

- Weten studenten wat datagedreven werken in de zorg inhoudt (h1);
- Kunnen studenten in eigen woorden uitleggen wat mogelijkheden van / randvoorwaarden voor datagedreven werken met het Omaha System zijn (h2);
- Hebben studenten geoefend met datagedreven werken met het Omaha System data (h3).

Benodigheden

De lesmodule bestaat uit de volgende materialen:

- Drie hoofdstukken met theorie en opdrachten
- Een bijlage met figuren om te gebruiken bij de opdrachten
- Een PowerPointpresentatie. Te gebruiken door docenten of opleiders om de theorie te introduceren.

Leeswijzer

Elk hoofdstuk start met een korte inleiding en een theoretisch deel. Daarna volgen diverse opdrachten die de studenten kunnen maken. Per opdracht staat het doel, de duur en de benodigheden vermeld. De meeste opdrachten zijn bedoeld om in tweetallen of kleine groepjes te maken, maar lenen zich ook goed om individueel te maken. Voor het gemak gebruiken we het woord “studenten”, hier kan ook gelezen worden “verpleegkundigen”.

Hoofdstuk 1: Datagedreven zorg: wat is het?

Introductie

Het gebruik van data in de zorg is in opkomst. Ook in de verpleegkundige zorg gebeurt er al veel op het gebied van datagedreven werken. Terwijl de ene zorgverlener deze ontwikkeling met groots enthousiasme omarmt, is de ander nog wat huiverig. Zonde! Want stiekem doen we allemaal al heel veel met data. Denk maar eens aan het controleren van bloedsuikerspiegels, het bijhouden van gewicht, het meten van wonden en het rapporteren in het zorgplan. Allemaal voorbeelden van het werken met data. Dit eerste hoofdstuk is een korte introductie in 'datagedreven zorg'. Je leert wat data en datagedreven zorg inhoudt. Ook maak je kennis met verpleegkundige verslaglegging via het classificatiesysteem Omaha System.

Theorie

In de bijgevoegde PowerPointpresentatie aan deze lesmodule tref je theorie over:

- Wat is data en datagedreven zorg? (sheet 4 t/m 6)
- Datagebruik in de verpleegkundige praktijk (sheet 7 t/m 8)
- Het Omaha System (sheet 9 t/m 12)

Verder lezen

- Lukkien, D., & Timmer, S. (2018) Aan de slag met datascience in de langdurende zorg. Utrecht: Vilans.
- [Welke-rol-speelt-data-in-de-langdurende-zorg.pdf](#)
- [Wat datagedreven werken voor cliënten en verzorgenden betekent - YouTube](#)

Opdrachten bij hoofdstuk 1

Opdracht #1: Data, wat zijn dat eigenlijk?

Doel: In gesprek over data

Duur: 10-20 minuten

Benodigdheden: Bijlage 1

Vorm: Verdeel de groep in kleine groepjes van max 4 personen. Samen gaan zij in gesprek over opdracht #1

Eventueel kan klassikaal een terugkoppeling plaatsvinden over de belangrijkste conclusies per groepje.

- a) Je hebt vast welk eens gehoord over 'data'. Wat zijn data volgens jou?
- b) Bekijk bijlage 1: een lijst met onderwerpen over zorgverlening. Welke van deze onderwerpen zijn volgens jou voorbeelden van data? Waarom wel of niet?
- c) Noem twee manieren waarop jij in je eigen leven gebruik maakt van data. Wat vind je daarvan?
- d) In hoeverre denk jij dat er nu al gebruik wordt gemaakt van data in de wijkverpleging en verpleeghuiszorg?

Opdracht #2: Datagebruik in de verpleegkundige praktijk

Doel: Verheldering van definities

Duur: 10 minuten

Benodigdheden: Bijlage 2

- a) Bekijk bijlage 2: een lijst met woorden en definities. Koppel de woorden bij de juiste omschrijving.
- b) Leg in eigen woorden uit wat het verschil is tussen 1) het elektronisch cliëntendossier, 2) het zorgplan en 3) het Omaha System.
- c) Het Omaha System bestaat uit drie verbonden onderdelen die, als ze met elkaar in een logische volgorde worden gebruikt, het methodisch werkproces in de zorg ondersteunen. Welke drie onderdelen zijn dat?

Hoofdstuk 2: Datagedreven werken met Omaha System: mogelijkheden en randvoorwaarden

Introductie

Er wordt op grote schaal zorginhoudelijke data verzameld in de wijkverpleging en verpleeghuiszorg. Denk maar eens aan alle gegevens die verpleegkundigen en verzorgenden dag in, dag uit vastleggen in het zorgplan. Deze gegevens zijn erg nuttig. Door ze juist te combineren en gebruiken kunnen ze de zorgpraktijk ondersteunen en verbeteren. En er zo voor zorgen dat zorgverleners prettig kunnen werken en cliënten de beste zorg ontvangen. Bijvoorbeeld door beter inzicht te hebben in wat werkt, wanneer en voor wie. Zorginhoudelijke data bieden de zorg veel kansen. Maar het gebruik van data brengt ook praktische, sociale en ethische uitdagingen met zich mee. Het is belangrijk om na te denken hoe je op een zinvolle en verantwoorde manier data gebruikt. Daar gaat dit hoofdstuk over.

Theorie

In de bijgevoegde PowerPointpresentatie aan deze lesmodule tref je theorie over:

- Gegevensverzameling met het Omaha System (sheet 14)
- Het Omaha System: inzicht in de zorgpraktijk (sheet 15 t/m 18)
- Randvoorwaarden voor goed gebruik (sheet 19 t/m 20)

Verder lezen

- [Wijkverpleegkundige, omarm de datawetenschapper in jezelf! - Omaha System Support](#)
- [Uitleg over de wet | Gegevensuitwisseling | Gegevensuitwisseling in de zorg](#)

Opdrachten bij hoofdstuk 2

Opdracht #3: Wat voor vragen kun je beantwoorden met zorginhoudelijke data?

Doel: Nadenken over de toepassing van zorginhoudelijke data (zinvol gebruik)

Duur: 15 minuten

Benodigdheden: bijlage 3

- Stel drie vragen op die je kunt beantwoorden met de zorginhoudelijke gegevens uit het zorgplan via het classificatiesysteem Omaha System. Gebruik hiervoor bijlage 3. Als voorbeeld zijn al twee vragen ingevuld.
- Geef per vraag aan met welk onderdeel uit het Omaha System je deze vraag kunt beantwoorden. Kies uit: 'naam cliënt', 'aandachtsgebied', 'acties/actievlakken', 'uitkomsten', 'datum rapportage'. Meerdere onderdelen zijn mogelijk.
- Geef per vraag aan voor wie deze vraag nuttig is (gebruikersperspectief). Kies uit: 'cliënt', 'verpleegkundige', 'verpleegkundig team', 'beleid / management'. Meerdere gebruikers zijn mogelijk.

Opdracht #4: Goed en zorgvuldig gebruik van data

Doel: Bewustwording vergroten over betrouwbaar datagebruik

Duur: 15 minuten

Benodigdheden: Bijlage 4.

- Welke data kun je over jezelf vinden op het internet? Kloppen deze gegevens? In hoeverre geven ze een goed beeld van wie jij bent en wat jij doet? Waarom wel, of niet?
- Bekijk bijlage 4. Dit is een grafiek met informatie uit de dossiers van cliënten van een fictief zorgteam X. Het zorgteam geeft zorg aan 45 cliënten. Alle cliënten zijn 75 jaar of ouder. De grafiek toont de top 5 aandachtsgebieden die het meest voorkomen in het zorgplan bij de cliënten. Wat valt op?
- Hoe betrouwbaar vind je de gegevens in de grafiek?
- Wat kan een verklaring zijn voor het 'foutje' in de grafiek? Noem twee verklaringen.
- Bespreek met elkaar het belang van goed registreren in het zorgplan. Wat gebeurt er met de gebruikswaarde van data als zorgverleners op verschillende manieren registreren of fout registreren?

Opdracht #5: Vanuit het perspectief van de cliënt

Doel: Bewustwording vergroten rondom privacy cliënt- en zorggegevens

Duur: 15 minuten

Benodigdheden: Bijlage 5.

- Lees de casus in bijlage 5. Verplaats je in de situatie. Stel je voor dat het hier echt om jou gaat. Wat vind je ervan dat zorgorganisatie 'X' jouw persoonlijke gegevens deelt met een consultancy bedrijf? Welke gegevens zou je zonder moeite delen? Welke gegevens zou je moeite mee hebben en waarom?
- Er zijn wetten en regels opgesteld waar zorgorganisaties en zorgmedewerkers zich aan moeten houden als het gaat om datagebruik en gegevensuitwisseling in de zorg. Noemt twee voorbeelden van regels waar zorgorganisaties / zorgverleners zich aan moeten houden.

Hoofdstuk 3: Oefenen met datagedreven werken met het Omaha System

Introductie

Data en verpleegkundige zorg worden nogal eens als twee aparte dingen gezien. Zorg gaat over mensen, niet over cijfers, gemiddelden en voorspellingen. Maar wie iets beter kijkt ziet al snel de gelijkenissen. De vaardigheden die verpleegkundigen inzetten om goed methodisch te werken verschillen niet veel van die van een datawetenschapper. Beiden proberen een situatie te doorgronden en betekenis te geven aan datgeen ze voor zich zien. In dit laatste hoofdstuk ga je oefenen om deze competentie beter onder de knie te krijgen. Aan de hand van casuïstiek, op zowel client-, team- als organisatieniveau, leer je data te interpreteren en op basis hiervan conclusies te trekken die jou verder helpen in je (toekomstig) werk als verpleegkundige.

Theorie

In de bijgevoegde PowerPointpresentatie aan deze lesmodule tref je theorie over:

- Zorginhoudelijke data: waar zorg & data-science samenkomen (sheet 22)
- Interpretatie van data: vier stappen (sheet 23 t/m 24)
- Vier voorbeelden (sheet 25 t/m 33)

Basiskennis vereist

Let op. Voor deze opdrachten is basiskennis van het Omaha System en het methodisch werken met het zorgplan vereist. Wil je je kennis bijspijkeren? Op de website van Stichting Omaha System Support is een basishandleiding te vinden, video's en vele andere materialen. Te raadplegen via www.omahasystem.nl/omaha-materiaal

Verder lezen

- [7 tips om stappen te zetten in benutten van data \(vilans.nl\)](http://vilans.nl)

Opdrachten bij hoofdstuk 3

Opdracht #6: Maak kennis met team Meerwaard

Doel: Oefenen van Omaha System data: onderdeel aandachtsgebieden, basisoefening aflezen tabellen en grafieken (vragen a t.m. e kunnen bij voldoende basiskennis worden overgeslagen)

Duur: 10 minuten

Benodigdheden: Gebruik bijlage 6.

Je loopt stage bij wijkteam Meerwaard. De teamleider stuurt jou ter voorbereiding informatie. Het gaat om een dashboard: een overzicht met gegevens over het wijkteam. Bekijk het dashboard (bijlage 6) en beantwoord de vragen.

- Hoeveel zorgverleners telt het wijkteam? Hoeveel cliënten telt het wijkteam?
- Zijn er meer mannelijke of vrouwelijke cliënten in zorg?
- Hoeveel cliënten zijn ouder dan 80 jaar?
- Welke zorg verwacht je dat team Meerwaard, op basis van de leeftijden van hun cliënten, met name zal bieden? Licht je antwoord toe.
- Hoe komen de meeste cliënten in zorg bij het wijkteam (verwijzing)?
- Het wijkteam vraagt de cliënten elk half jaar een rapportcijfer te geven over de zorgverlening (1 = helemaal niet tevreden, 10 = heel erg tevreden). Lees het figuur over de tevredenheidspeiling af. Wat is jouw oordeel over de tevredenheid van de cliënten?
- Hoeveel cliënten hebben meegedaan aan de tevredenheidspeiling? Wat zegt dit over de betrouwbaarheid en de gebruikswaarde van de peiling?

Opdracht #7: De zorgvraag van de cliënt – aandachtsgebieden (Teamniveau)

Doel: Oefenen van Omaha System data: onderdeel aandachtsgebieden

Duur: 15 minuten

Benodigdheden: Gebruik bijlage 7 en 8.

Elke client die zorg krijgt van wijkteam Meerwaard heeft een zorgplan. In het zorgplan staat welke problemen de cliënt heeft. We noemen dit de 'aandachtsgebieden'. Gebruik bijlage 7 en 8 en beantwoord de vragen.

- Bekijk bijlage 7. Deze grafiek geeft een overzicht van de aandachtsgebieden die wijkteam Meerwaard gebruikt om de problemen van cliënten in het zorgplan te beschrijven. Het Omaha System heeft in totaal 42 aandachtsgebieden. Hoeveel aandachtsgebieden worden er in totaal gebruikt door wijkteam Meerwaard?
- Wat vind je van dit *aantal* gebruikte aandachtsgebieden voor dit team? Wat betekent dit m.b.t. goed registreren?
- Denk je dat dit team de zorg op de juiste plek registreert? En wat betekent dat voor de betrouwbaarheid van de data die je dan krijgt? Denk je dat je nu een goed beeld krijgt van de zorg die team Meerwaard geeft? Waarom wel/niet?
- In hoeverre kun je deze aandachtsgebieden gebruiken om langs een wijkanalyse te leggen en op basis daarvan te bepalen of het team het goede doet? Licht je antwoord toe.

- e) Welke drie aandachtsgebieden komen het meest voor bij de cliënten van het wijkteam? Bij welk percentage van de cliënten worden deze aandachtsgebieden gebruikt?
- f) Aan de hand van de veelgebruikte aandachtsgebieden kun je een beeld vormen van de doelgroep cliënten van wijkteam Meerwaard. Welke zorgvragen spelen er bij cliënten? Noem drie zorgvragen.
- g) Bekijk bijlage 8. Deze grafiek toont de signalen / symptomen die het wijkteam invult over de cliënten die in zorg zijn voor een probleem met hun 'cognitie'. Om hoeveel cliënten gaat het met een probleem 'cognitie'?
- h) Het wijkteam gaat een training volgen over dementie. Ze mogen zelf aangeven over welk onderwerp ze extra informatie willen, welk onderwerp raad jij hen? Op basis van de signalen en symptomen van hun cliënten met problemen met cognitie?

Opdracht #8: De uitkomsten – scoreschalen (cliëntniveau)

Doel: Oefenen met Omaha System data: onderdeel scoreschalen

Duur: 15 minuten

Benodigdheden: Gebruik bijlage 9 tot en met 13

Methodisch werken staat hoog in het vaandel bij wijkteam Meerwaard. Daarom besteedt het wijkteam aandacht aan uitkomsten van zorg. Ze doen dit door in het zorgplan van hun cliënten scoreschalen in te vullen. Zo ook voor mevrouw Smit. Mevrouw Smit heeft een heupoperatie gehad en kan op het moment niet lopen. Haar grootste wens is om weer te wandelen met haar hondje Coco. Mevrouw heeft twee keer per week fysiotherapie. Gebruik bijlage 9 t/m 13 en beantwoord de vragen.

- a) Team Meerwaard houdt in het zorgplan bij hoe het gaat met mevrouw Smit. Bekijk bijlage 9. Welke informatie over mevrouw Smit haal je uit deze tabel? Hoe gaat het met de status, de kennis en het gedrag van mevrouw Smit op dit moment?
- b) De verpleegkundige bespreekt samen met mevrouw Smit en haar man wat ze willen bereiken. Gezamenlijk komen ze op een aantal punten uit (zie bijlage 10). Vertaal de informatie uit het gesprek tussen de verpleegkundige en mevrouw Smit naar gewenste scores op de scoreschaal status, kennis en gedrag. Gebruik hiervoor de tabel van bijlage 10.
- c) We zijn inmiddels een half jaar verder. Het is tijd voor een evaluatiegesprek met mevrouw Smit. Bekijk bijlage 11. Wat concludeer jij op basis van deze grafiek over de status van mevrouw Smit? Is er vooruitgang, achteruitgang of zijn de signalen en symptomen van mevrouw Smit gelijk gebleven?
- d) Bekijk bijlage 12. Wat concludeer jij over de kennis van mevrouw Smit ten aanzien van haar probleem? (vooruitgang, achteruitgang of gelijk gebleven)
- e) Bekijk bijlage 13. Wat concludeer jij over het gedrag van mevrouw Smit ten aanzien van haar probleem en haar wens om weer te lopen? (vooruitgang, achteruitgang of gelijk gebleven)
- f) Op basis van de scores (status, kennis, gedrag) bepalen de verpleegkundige en mevrouw Smit hoe verder. Wat zou jij adviseren aan mevrouw Smit?

Opdracht #9: De zorgverlening – acties en actievlakken (Teamniveau)

Doel: Oefenen met Omaha System data: onderdeel acties en actievlakken

Duur: 10 minuten

Benodigdheden: Gebruik bijlage 14 tot en met 17.

Wijkteam Meerwaard geeft ook in het zorgplan aan welke interventies ze bieden aan hun cliënten. Ze vullen hiervoor per probleem/aandachtsgebied acties en actievlakken in. Het soort actie en de actievlak samen zijn de interventie. Gebruik bijlage 7 en 14 t/m 17 en beantwoord de vragen.

- a) Bekijk bijlage 14. Welke informatie over wijkteam Meerwaard haal je uit deze grafiek?
- b) Bekijk bijlage 15. Deze grafiek toont de meest voorkomende actievlakken die team Meerwaard gebruikt in het zorgplan van cliënten. Kijk nu nog eens naar bijlage 7 (aandachtsgebieden) en bijlage 14. Komen deze actievlakken overeen met de meest voorkomende aandachtsgebieden? Probeer te verklaren waarom juist deze actievlakken gebruikt worden in dit team.
- c) Voert het team in jouw ogen de juiste interventies uit? Geef aan welke actievlakken jij, naast deze actievlakken, had verwacht terug te zien in de data en leg uit op basis waarvan jij dit had verwacht.
- d) Wijkteam Meerwaard is benieuwd welke interventies zij uitvoeren bij cliënten die in zorg zijn voor een probleem met sociaal contact. Bekijk bijlage 16 en 17. Deze figuren tonen de acties en actievlakken die gebruikt worden bij cliënten met aandachtsgebied sociaal contact. Lees de figuren af en geef een omschrijving van de zorgverlening aan deze groep cliënten.
- e) Het soort actie en het actievlak geven niet altijd precies aan wat er gedaan moet worden bij een cliënt. Zo kan het actievlak medicatie toedienen betekenen dat je tabletten onder toezicht moet geven, insuline moet prikken, of intramusculair moet spuiten. Een toelichting (specificatie) is soms nodig. We noemen dit in data-terminen: kwalitatieve data. Wat zou het wijkteam nog kunnen toelichting bij cliënten waarbij het actievlak 'andere voorzieningen in de buurt / gemeenschap' is aangegeven?

Opdracht #10: Datagebruik op organisatieniveau/vergelijken tussen teams

Doel: Oefenen met Omaha System data: vergelijken van zorg met andere teams/verdieping van datagebruik

Duur: 20 minuten

Benodigdheden: Gebruik bijlage 18.

Wijkteam Meerwaard is nieuwsgierig naar de verschillen en overeenkomsten van de zorg die zij bieden t.o.v. Wijkteam Goedemond, van dezelfde zorgorganisatie. Uit de wijkanalyse blijkt namelijk dat de wijken waarin deze 2 teams werken, niet veel van elkaar verschillen (samenstelling van huishoudens, etniciteit van de inwoners, leeftijdsopbouw, inkomen, voorzieningen in de wijk). In het gebied waar Wijkteam Goedemond werkt, staat een drukbezocht buurthuis, terwijl in het gebied van wijkteam Meerwaard een grote middelbare school staat. Gebruik bijlage 18 om onderstaande vragen te beantwoorden.

- a) Bekijk bijlage 18. Welke 3 belangrijke verschillen zie je in de top 10 gebruikte aandachtsgebieden? Hoe kun je die verklaren?
- b) Wat vind jij van deze verschillen?
- c) Geef 2 verklaringen voor het feit dat Team Meerwaard wel het aandachtsgebied sociaal contact in de top 10 heeft staan en team Goedemond niet.

- d) Welke vragen zou je aan beide teams willen stellen op basis van deze 2 grafieken? Waarom vind jij deze vragen belangrijk?
- e) Wat zou je, op basis van wat je weet over de wijk en deze grafieken, kunnen doen op wijk/buurtniveau in de wijk van team Meerwaard?
- f) Welke data zou je nog meer willen hebben/ waar ben je nieuwsgierig naar? Wat denk je met deze nieuwe data te kunnen doen?